



فاطمه ظفر نژاد

پژوهشگر مسایل آب

و توسعه پایدار

فاطمه ظفر نژاد

از دهه‌ها پیش که خشکین تالاب‌ها و دریاچه‌های کشور آغاز شد تا امروز که کارگروه نجات ارومیه امیدها را ناامید می‌کند، توصیه خبرگان پیایی به دیوار اهنی برخورد کرده است. کارگران عاشق ساختوسازهای ناسازگار با بوم، باوجود جنگ جناحی ظاهری، در اتحادی پنهان گوششان را هم با بتن مسلح پوشانده‌اند و به‌قول اهالی رشته سازه «الاینینگ» کرده‌اند. آنها به طرح‌های پرخرامد و ناپس‌خگو مانند انتقال از خزر، ارس، کارون یا سدسازی، راهسازی، شهرک‌سازی ناسازگار با موازین بوشناختی و معایر با توسعه پایدار سرگمند. آنها طبیعت شکننده و بوم‌سامانه‌های بسیار مهم این سرزمین را جولانگاه ناسازگارترین ساختوسازها کرده‌اند و ما در عالم سیاست‌زدگی و سببه‌چاک‌کردن برای این جناح یا کویندن آن جریسان، در دفاع از طبیعت سرزمینمان ناوکو مانده‌ایم و عملا آنها را برنده میدان کرده‌ایم. **بحران آب آشکار** است، از خشکین رودها، دریاچه‌ها، تالاب‌ها یا سدسازی و انتقال، آشکار است از افت خطرناک سفره‌های زیرزمینی. بحران آب آشکار است از مصرف زیاد آب در این سرزمین کم‌آب و آلودگی شدید آن، از ساختوسازهای ناشیانه فارغ از تامین، فارغ از تدبیر برای کاهش مصرف و فارغ از بازچرخانی آب. بحران آب آشکار است از تهی‌شدن سدها و بهای رایگان آب برای توانگرترین و نامولدترین اقشار کلاتشهرها در سرزمینی با منابع بسیار محدود آب. جناح‌های سیاسی می‌آیند و می‌روند و مهندسان و فن‌سالاران شرکت‌های مشاور، بیمه‌کار، کارفرما، ناظر دولتی –خصوصی به تخریب سرزمین ادامه می‌دهند. هرگاه سرصودا بلند می‌شود دیونسالاران و مهندسان همه‌چیز را به گردن طبیعت یا مردم بومی بدون وکیل‌مدافع می‌اندازند. با جبران اثرات ناسازگار شش دهه برنامه‌های متمرکز نسخه‌پیچی‌شده در پایتخت را به «طرح‌الاندستی» و «آمایش» واگذار می‌کنند گرچه تجربه ۵۰ ساله آمایش نشان داده که آمایش هم ادامه برنامه‌ریزی‌های متمرکز نسخه‌پیچی‌شده در پایتخت است.

مدیریت و برنامه‌ریزی متمرکز

مدیریت بد دخالت ناشیانه دیونسالاران در شیوه تولید و زندگی جوامع بومی و زیست‌بومهای گوناگون به کمک برنامه‌ریزی متمرکز است که به‌ناویدی بخش بزرگی از ۱۹۱۸ ساخت سد هور برای مهار آب کلرادو را پیشنهاد کرد که از سوی رسته مهندسی ارتش آمریکا، ACE، ساخته و در ۱۹۲۵ آگیری شد. کلرادو از کوه‌های راکی سرچشمه می‌گرفت، دوهزار و ۳۳۰کیلومتر طول داشت و به خلیج باجاکالیفرنیا در مکزیک می‌ریخت. برنامه‌ریزی متمرکز و ساخت ۲۹ سد بزرگ، کلرادو را به «پرندترین، برمساله‌ترین و پرتعارض‌ترین رودخانه جهان» تبدیل کرد. سازمان عمران دره تنسی (TVA) نیز از ۱۹۳۰ برنامه‌ریزی توسعه با سدسازی روی رودخانه تنسی را برعهده گرفت و بیش از ۳۰ سد در این دره ساخت. در **شوروی** سابق برنامه کوسپان، همراه با برنامه ارتش و برنامه‌های پنج‌ساله توسعه و عمران، نسخه‌پیچی از پایتخت برای همه مناطق گوناگون امپراتوری بزرگ روسیه را از ۱۹۱۹ آغاز کرد. سدسازی ژرف‌اندیشی‌ننده روی سیحون (سیردریا) و جیحون (آمودریا)، بخشی از برنامه‌های مشترکی بود که به خشکین دریاچه آرال بزرگ‌ترین دریاچه آب شیرین جهان انجاوید و بیلמה‌های ناسازگاری برای جوامع بومی و محیط‌زیست پدید آورد.

۱۹۴۹ برنامه‌ریزی متمرکز از پس از انقلاب آغاز کرد. سدسازی بی‌رویه، شکست سدهای هنان، three gorges روی رود یانگ‌تسه و… نمادهایی از این برنامه‌های مخرب طبیعت و محیط‌زیست به‌شمار می‌روند. **رودهای خاموش** [۱] تجربه مدیریت بد در جهان با برنامه‌ریزی‌های متمرکز در سراسر دنیااست که پرتیک مک کالی سرمدیر نشریه معتبر رودهای جهان آن را نوشت. وی در کتابش طرح‌های سدسازی و انتقال آب در سراسر جهان را تشریح و ارزیابی کرد و اثرات محیطی و اجتماعی و اقتصادی آنها را به نقد کشید. برنامه‌ریزی متمرکز عموما در مراکز حکومتی از سوی کارگزاران دولتی /خصوصی با پشتیبانی قوای سه‌گانه نوشته می‌شود. ویژگی‌های برنامه و به‌ویژه اثرات و پیامدهای حقیقی اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی آن در دسترس مردم بومی گذاشته نمی‌شود و سهم مردم پیامدهای ناسازگاری است که به کاهش تولید و درآمد یا از دست‌رفتن منابع موروثی‌شان می‌انجامد. **آمایش** از مصدر آمویدن و آماده‌کردن، در دهه‌های ۶۰ و ۷۰میلادی برای برنامه‌ریزی متمرکز فضای spatial program یا برنامه territorial planning، aménagement, در برنامه‌ریزی سرزمین‌توسعه‌یابی به‌کار گرفته شد. « مجموعه عملیاتی که بخش خصوصی یا بخش عمومی به‌منظور مهاکردن بهینه یک سرزمین برای زندگی بهتر انجام می‌دهند. » [۲]. آمایش با دایعه برنامه‌ریزی بوشناسانه همان ماهیت تصمیم‌گیری متمرکز را داشت و پیش از دهه ۱۳۵۰ در ایران فعل شد. **برنامه‌ریزی متمرکز تغییرات ناسازگار و خطرناکی در کالبد گر خاک پدید آورد** و از دهه ۱۹۶۰ نقد شد. گروهی از استادان دانشگاه واشنگتن آمریکا و از آن میان محمدتقی فرور اصطلاح فناوری‌های نسنجیده[۳] را برای این برنامه‌ها و دستکاری‌های ناشیانه به‌کار گرفتند. اسناد همایش استکهلم، دستور ۲۱ همایش رپودوزیو ۱۹۹۲، اسناد همایش‌های ۲۰۰۲ ژوهانسبورگ و ۲۰۱۰ ربو، تصمیم‌گیری کارگزاران دولتی پایتخت‌نشین را نقد کردند. توانمندسازی جوامع

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

تهی‌شدن سدها و بهای رایگان آب برای توانگر ترین و نامولدترین اقشار کلاتشهرها

بحران آب و فرصت‌سوزی تاریخی



فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه ظفر نژاد

فاطمه